

КОМПЛЕКС ГЕНДЕРНИХ ЗНАНЬ І НАВИЧОК ЯК ОBOB'ЯЗKОВИЙ СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ І ПЕДАГОГІНЬ

На сучасному етапі розвитку педагогіки, оцінюючи діяльність усіх учасників освітнього процесу, використовують компетентнісний підхід. Компетенцію визначаємо як актуальну систему знань, умінь, навичок, алгоритмів дій, способів діяльності, здатностей, цінностей, необхідних як для ефективного виконання професійної діяльності, так і для постійного особистого розвитку й самовдосконалення; компетентність – це володіння певними компетенціями, уміння їх актуалізувати в потрібний час, тобто здатність і готовність особи застосовувати набуті компетенції в процесі соціально-професійної життєдіяльності.

До стандартних професійних компетентностей учителя(ки) / викладача(ки) дослідники відносять такі: продуктивна компетентність; інформаційна компетентність; комунікативна компетентність; автономізація на компетентність; моральна компетентність; психологічна компетентність; предметна компетентність; соціальна компетентність; математична компетентність; особисті якості учителя(ки) / викладача(ки) [1]. Як бачимо, у цьому ґрунтовному перелікові відсутня гендерна компетентність. Наголошуємо на тому, що її формування є обов'язковим для здобувачів(ок) інженерно-педагогічних ЗВО. Не володіючи гендерною чутливістю, майбутні педагоги(ні) під час виконання своїх професійних обов'язків транслюватимуть гендерні стереотипи, що унеможливить створення гендерно толерантного мікросередовища в школі або виші й, безумовно, не сприятиме гендерній рівності в суспільстві загалом.

Як слушно зауважується в спеціальних дослідженнях [3], гендерна компетентність є ключовою для формування в особистості потреби до самопізнання й самовдосконалення, уміння будувати рівноправні партнерські стосунки, бути конкурентоспроможною на ринку праці, утверджувати в приватному та соціальному житті демократичні засади. Говорячи про гендерну компетентність в освіті, слід особливо наголосити на тому, що це своєрідна система знань, умінь, навичок, її формування в молодих людей сприятиме розвитку їхнього критичного мислення, здатності розпізнавати гендерні стереотипи й деконструювати їх.

За нашими спостереженнями, гендерний складник упроваджується в педагогічну практику середньої школи дуже повільно. Саме тому вважаємо, що тільки вища освіта спроможна стати тим сполучним елементом, який формуватиме нові підходи і традиції, що замінчатимуть усталені й сприятимуть проникненню принципів гендерної рівності в усі сфери життя нашого суспільства. Але мусимо констатувати, що сьогодні більшість викладачів(ок) ЗВО не звертається до цих практик у своїй професійній діяльності, вважає гендерну проблематику надуманою, що не може не формувати аналогічне ставлення до цього в студентства.

Предметом нашої уваги є комплекс гендерних знань і навичок, який формується в студентства під час вивчення нормативної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яку в Українській інженерно-педагогічній академії викладають на другому курсі. Метою курсу, як зазначено в робочій програмі й силабусі, які базуються на стандарті вищої освіти України для спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), є вдосконалення низки загальних та

спеціальних компетентностей, до яких віднесено й ЗК 11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем, а до програмних результатів навчання, як уже було зазначено вище, віднесено ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності [2].

Насправді будь-яку галузь мовознавства можна розглянути через призму відображення в ній гендерних відносин. Але найчастіше науковці зосереджуються на двох проблемах: мова й відображення в ній статі; мовленнєва поведінка жінок та чоловіків. Представники гендерної лінгвістики, нового мовознавчого напрямку, намагаються описати й пояснити те, як позначають у мові наявність людей різної статі, які оцінки приписують чоловікам й жінкам; аналізують типові стратегії й тактики, специфічний добір лексем, синтаксичних конструкцій тощо, тобто загалом особливості жіночого й чоловічого мовлення. Найчастіше лінгвогендерологи звертаються до таких питань: гендерна специфіка міжкультурної комунікації; гендерні аспекти професійної комунікації; гендерні упередження, спільні для всіх мов; роль гендеру у створенні мовної картини світу; явище андроцентризму, або дискримінаційного зображення статей у мові; образи чоловіка та жінки в мовній свідомості; гендерний аспект сучасної мовної політики; гендерна культура мовлення; мовний аспект гендерних стереотипів у текстах; гендерне прочитання текстів; «чоловіча» й «жіноча» мова [4, с.72]. Переконані, що розгляд усього цього комплексу під час опанування курсу сприятиме формуванню гендерної компетентності здобувачів(ок).

Отже, гендерний компонент як складник певної дисципліни передусім передбачає перегляд, переосмислення викладачем/викладачкою раніше розробленого курсу з позицій саме гендерного аналізу, акцентування уваги здобувачів(ок) на чинникові статі як важливій соціокультурній умові конструювання гендерної рівності.

Література:

1. Пелагейченко В. Ключові компоненти компетентності вчителя. Інтернет-видання «Освіта.ua». URL: <https://osvita.ua/school/method/9170/> (дата звернення: 05.10.2023).

2. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями). Вид. офіц. Київ, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/015-Profosvita-bakalavr.pdf> (дата звернення: 13.10.2023).

3. Формування у молоді гендерно-відповідальної поведінки (на прикладі українських ВНЗ): навч. посіб. / за заг. ред. Н. Світайло. Суми : РА «Хорошие люди», 2013. 210 с.

4. Чуєшкова О.В. Гендерний компонент на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) в інженерно-педагогічному ВНЗ. *Гендерна парадигма освітнього простору*. 2015. №1. С. 70 – 76.

Під керівництвом: доц. каф. КТР,СіГН, О.В.Чуєшкової